

Temeljne (pojmovne) distinkcije, razjasnitve in opredelitve

Dva osnovna tipa pogleda na znanje in učenje: transmisivizem versus konstruktivizem

Učenje je pridobivanje znanja in spretnosti. Ta splošna opredelitev je verjetno sprejemljiva za veliko večino preučevalcev učenja. Od tu naprej pa se splošno strinjanje hitro neha in lahko razlikujemo množico različnih pogledov na učenje in znanje. Vendarle pa lahko polje teh pogledov zamejimo z dvema osnovnima tipoma pogleda na znanje in učenje.

Prvi tip poudarja razumsko, kognitivno ali znanstveno obliko znanja. Poudarja teorije, ki se jih da zabeležiti, posneti, in opise, ki se jih da artikulirati. Te teorije in opisi tvorijo artikulirano, predhodno ugotovljeno osnovo za napredujoče razumevanje. Drugi tip poudarja praktično znanje, neposredno izkušnjo in različne (situacijske) kontekste. (Molander, 1992).

Ta dva tipa lahko malce bolj konkretno ilustriramo z dvojico konstruktivizem in transmisivizem. Po konstruktivizmu je znanje nekaj, kar je v (stalnem) nastajanju in ga ne moremo misliti izven oz. ločeno od učenca – je dejavno, parcialno, začasno oz. spremenljivo; za transmisivizem je znanje urejen sistem spoznanj, ki nastaja neodvisno od učenca in je kot tako prenosljivo npr. z učitelja na učenca. Pri konstruktivističnem pristopu (npr. Vigotski) je učitelj nekdo, ki s svojim vedenjem pomaga in pospeši, tudi optimizira proces učenja (vendar je učenec še vedno, kot pravi Piaget, arhitekt svojega znanja), pri transmisivnem pristopu pa je učenec dojet kot prazna posoda, v katero nalivamo znanje; za konstruktiviste je učenje subjektiven proces, prav tako ima znanje povsem unikatni profil in je začasno (vedno ga je npr. možno preseči), medtem ko zagovorniki transmisivne paradigme menijo, da je tudi sam proces učenja lahko zelo podoben pri vseh ljudeh – zato uporabljajo podobne metode pri sicer lahko zelo različnih učencih.

Bistvena razlika med Piagetom in Vigotskim je v tem, da je Piaget videl človeka (otroka) kot konstruktorja svojega znanja, vendar je bil pozornejši na notranje procese v otroku (v največji meri jih je pripisoval zorenju kognitivnih struktur), ni pa tudi na socialno razsežnost, ki jo učenju prinesejo družbeni odnosi – pomen te dimenzije je opazil in raziskal Vigotski, ki je povezal socialno učenje tudi z učenjem jezika oz. z govorom, ki je socialno orodje in tudi orodje mišljenja in skozi katerega si človek razlaga in konstruira svet. V tem smislu Vigotski razlaga otrokov samogovor ob igri, ki je pravzaprav znak socialne razsežnosti učenja oz. so-